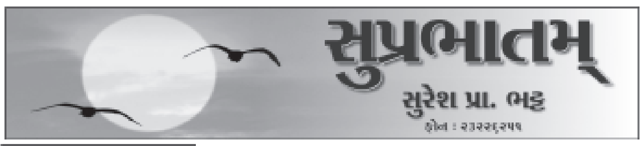

કમીશને, કોઇ કોલસા ખાઇ ભરાઇ ગયા છે,
બદલી નાખ્યા જે ખાઇ-ખાઇને ધરાઇ ગયા છે,
વેતરાઇ ગયા કદ પ્રમાણે 'સંગઠ્ઠન' નામે -
ચૂંટણી આવતાં કૌભાંડોથી ગભરાઇ ગયા છે,
(મંડળ માં ફેરફાર)

સંઘ-પક્ષને,
ગડકરી હાડકું -
અટક્યું ગળે..
(બીજી ટર્મનું છછૂંદર)

ભાર વિનાનું,
ભણાવે ભણતર -
રાહુલ ગાંધી
(ખાતા વિનાના પ્રધાન)

ચિંતન

અતિ દાનાત્બલિર્બધ્ધા હતિમાનાત્સુયોધનઃ ।
વિનષ્ટો રાવણો લૌભ્યાદતિ સર્વત્ર વર્જયેત ॥

કોઇ પણ બાબતમાં 'અતિરેક' કરવો નહીં અતિરેકથી 'નાશ' થાય છે :

'વધારે પડતાં દાનથી બલિરાજાને બંધનમાં મૂકાવું પડ્યું, વધારે પડતા અભિમાનથી દુર્યોધનનો નાશ થયો, અને વધારે પડતો લોભ કરવાથી રાવણનો નાશ થયો. માટે કોઇ પણ બાબતમાં 'અતિ' વધારે પડતું, કંઇ પણ કરવું નહીં.'

આજકાલ નેતાઓ-અભિનેતાઓ-સરકારી સાહેબો અને ઉદ્યોગપતિઓ સામાન્યતઃ પોતાના વૈભવનો ખાસ પ્રસંગે ખૂબ દેખાડો કરતા હોય છે. લગ્ન-જમણ પાર્ટી-ભેટ સોગાદો આપવી, દારૂખાના ફોડવાં એમાં એમની સમૃધ્ધિ છલકતી હોય છે અને એમનો છૂપો ઇરાદો 'ઝલક' દેખાડવાનો ખાસ હોય છે. આવા અતિરેકથી બીજો કોઇ તો જુએ કે ન જુએ પણ 'ઇન્કમટેક્ષ' વાળા ચાર આંખે જુએ છે અને પછી 'બંધન' માં આવે છે.

કોઇ પણ બાબતમાં અતિરેક હાનિકારક છે, કસરત કરવી, ખોરાક ખાવો, વાતો-બોલબોલ, મોબાઇલ ઉપયોગ, હસાહસ, મસ્તી-મજાક, ગાંભીર્ય આ બધી બાબતો 'અતિ' માં મજા નહીં.

અહીં પ્રાચીન દૃષ્ટાંતોથી આ વાત સમજાવવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે.

સુવિચાર

- તમે ઘડિયાળના કાંટાને અટકાવી ન શકો પરંતુ સમયના પધ્ધતિસરના આયોજનથી, તેના મહત્તમ ઉપયોગ જરૂર કરી શકો, સમયનો સદુપયોગ કરી જાણનાર સફળ અને સુખી થાય છે **- ટેનિસન**
- 'સમય નથી મળતો' એવી આપણે દાંભિક ખોટી બૂમો પાડીએ છીએ, હકીકતમાં આપણને ગમતી વસ્તુ માટે આપણે સમય ફાજલ પાડીએ છીએ **- એસ. ભટ્ટાચાર્ય**
- સમયનો બગાડ-વેડફાટ એ એક પ્રકારનું પાપ જ છે **- લોંગ ફેલો**
- 'બહુ સમય ચાલ્યો ગયો' એમ કહેવાય છે પણ સમય જતો નથી, આપણે જ ચાલ્યા જઈએ છીએ **- ઓસ્ટિન હોબોન**
- સાચું કામ પણ સાચા સમયે જ થવું જોઇએ, નહીં તો તે વ્યર્થ જ છે **- આરિફશા**
- સમય પ્રમાણે બોલતાં આવડવું એ પણ એક કલા છે **- જોમ રેમર્ડ**
- એક ક્ષણનો પણ સદુપયોગ કરી જાણનારને કદાપિ સમયની તંગી પડતી નથી **- સ્વામી ચૈતન્ય**

બોધ કથા

આજકાલ, નવા કલાકાર, નેતા-અભિનેતાને કોઇ ખાસ પ્રોત્સાહન આપતા નથી, કચેરીનાં કોઇ નવો કર્મચારી, શાળામાં નવો વિદ્યાર્થી, આ બધાને પ્રોત્સાહનની જરૂર હોય છે.

હમણાં જ સાહિર લુધિયાનવીની જયંતિ ગઇ. આવા જુના સાહિરની પ્રોત્સાહક ઔદાર્યની આ વાત છે :

એકવાર મુંબઇમાં જૂના-નવા કવિઓનો એક મુશાયરાનું આયોજન થયું. એક જૂના અને એક નવા એમ કવિઓ રજૂ થતા હતા. એમ ક્રમશઃ એક નવોદિત કવિનો વારો આવ્યો, પણ શ્રોતાઓમાંથી માગણી ઉઠી 'લુધિયાનવી સાહેબ' અને પછીતો અન્ય શ્રોતાઓ એ પણ એ માગણી ઉપાડી લીધી, સાહિર-સાહિરની બૂમો પડવા લાગી. બિચારો નવી કવિ ઝંખવાણો થઇ બેસી જવાની તૈયારી કરતો હતો. આયોજકો એ પણ દયાદ્ર નજરે સાહિર તરફ જોયું.

લુધિયાનવી દોડ્યા નવા કવિનો હાથ પકડી ઊભો રાખ્યો અને માઇકમાં બોલ્યા, 'હર સૂરજ અપની અપની જગહ એક આફતાબ હોતા હૈ' આ આપણ સૂરજનું એક કિરણ છે, એનું અપમાન એ સૂરજનું અપમાન છે. જ્યાં સુધી તમે શાંતિથી એને સાંભળશો નહીં. ત્યાં સુધી હું, હું તમારી સામે આવીશ નહીં.'

..અને શાંતિ છવાઇ. સૌએ એ નવોદિત કવિને સાંભળી, વધાવ્યો.

૬૦૦ જેટલા રજવાડાઓને આ લોખંડી પુરૂષે ભેગા ન કર્યા હોત તો... આજે આપણે ગિરનાર ચડવા માટે વિઝા લેવો પડત...

સરદાર તો અસરદાર હતા - વિચાર યાત્રા

- જય ઓઝા

આવતીકાલે જે મહાપુરૂષની જન્મજયંતિ આપણે ઉજવવાના છીએ... તેમની જન્મ તારીખ ખરેખર ૩૧મી ઓક્ટોબર જ છે કે નહીં, તે બાબતે ખુદ સરદાર વલ્લભભાઇ પટેલને પણ શંકા હતી...

૧૮૯૭માં મેટ્રીકની પરિક્ષા આપવા બેઠા ત્યારે તેમણે પોતે પાછળથી કબૂલ કરેલું છે તેમ, "મનમાં આવ્યું તે સન ૧૮૭૫ના ઓક્ટોબરની ૩૧મી તારીખ ઠોકી દીધી... મારી ઉંમર પૂછવામાં આવે ત્યારે મારે ગપ્પુ મારવું પડે છે."

પરંતુ વલ્લભભાઇનો જન્મ તેમના મામાના દીકરા નારાયણભાઇના એક મહિના પછી થયો હતો. તે પ્રમાણે જોઇએ તો વલ્લભભાઇ સંવત ૧૯૩૨ ના વૈશાખ સુદ (તિથિ લખાઇ નથી) તેથી આ તારીખ સન ૧૮૭૬ના એપ્રિલની ત્રીસ અથવા મે ની સાતમી હોઇ શકે.

પરંતુ સરદારના સંતાનો અને દેશવાસીઓ ૩૧મી ઓક્ટોબરે તેમનો જન્મદિવસ ઉજવે છે. તેથી આ તારીખ ખોટી છે, તે જાણતા હોવા છતાં, આપણે તે સ્વીકારી લેવું જોઇએ...

સરદાર વલ્લભભાઇની જન્મતારીખ વિશે આટલી વિસ્તારપૂર્વક વાત કરવાનું મન એટલા માટે થાય કે, આ મહાન વ્યક્તિ જન્મ સાથે જ સમાધાન કરતો થઇ ગયો હતો...

આપણે સહું તેમના માતા-પિતા ભાઇઓ, પત્ની - સંતાનોની બાબતથી માહિતગાર છીએ... માટે તેનો ઉલ્લેખ ટૂંકાવવો રહ્યો...

સરદાર પટેલ દેખાવમાં સામાન્ય લાગતા... તેમના વડીલોએ પણ તેમના વિશે કોઇ ઊંચો અભિપ્રાય બાંધ્યો ન હતો... પરંતુ સરદાર કોઇ જુદી જ માટીના ઘડાયા હતા... તેઓએ મનમાં જ નક્કી કરી રાખ્યું હતું કે, લંડન જઇને બેરિસ્ટરનો અભ્યાસ કરવો...

પત્ની ઝવેરબાનું ૨૯ વર્ષની વયે કેન્સરના કારણે મૃત્યુ થયું. અને સરદાર ઉપર દીકરી મણીબેહેન અને દીકરા ડાહ્યા ભાઇની ઉછેરની જવાબદારી આવી પડી. સંતાનોને હિત ખાતર સરદારે ફરી લગ્ન ન કરવાનો નિર્ણય કર્યો...

આ પહેલાં સરદાર કરમસદ અને બોરસદ તથા ગોધરા તેમ વિવિધ જગ્યાએ વકીલાત કરતા અને વિદેશ જવા માટે પૈસા એકઠા કરવા લાગ્યા...

થોમસ કૂક નામક ટ્રાવેક એજન્સીમાં પૈસા ભરી પણ દીધા. પરંતુ બોરસદમાં વી.જે. પટેલ (વિઠ્ઠલભાઇ પટેલ) તથા (વલ્લભભાઇ પટેલ) આ બંને ભાઇઓનાં શોર્ટ નેમ સરખા હોવાના કારણે થોમસ કૂક દ્વારા મોકલાયેલ વિદેશ જવાનો પરવાનો અને ટિકીટ બંને શરતચૂકથી વલ્લભભાઇનાં ઘરની બદલે વિઠ્ઠલભાઇના ઘરે પહોંચી ગયું.

મોટા ભાઇ વિઠ્ઠલભાઇની આમાન્યા અને જિદ માથે ચડાવીને સરદારે પોતાનું વિદેશ જવાનું સ્વપ્ન જતું કર્યું. અને લગભગ ત્યારથી જ વલ્લભભાઇમાં સરદાર બનવા તરફથી આંતરગતિ શરૂ થઇ. નહીંતર વિદેશ જવાના એકમાત્ર સ્વપ્ન માટે જે વ્યક્તિ દિવસ-રાત એક કરીને નાણાં એકઠા કરતો હોય, તે એક ઝાટકે સંપૂર્ણ મુડી વાપરી નાંખીએ ભાઇને વિદેશ મોકલે તે સામાન્ય વાત ન હતી.

પરંતુ અગાઉ કહ્યું તેમ જન્મતા વેંત સરદારે Adjustment કરવાનું શીખી લીધું હતું.

બીજો એક પ્રસંગ તેમની બાગલાઇ વિશે આપણને સ્કૂલમાં ભણાવવામાં આવતો, તેમા એવો ઉલ્લેખ છે કે, સરદાર શાળામાં ભણતા હતા ત્યારે તેમણે 'બાગલાઇ' બગલમાં ગુમડું થયું હતું. અને સરદારે જાતે જ ગરમાગરમ સળીયા વડે તે ગુમડું ફોડ્યું હતું... પરંતુ આ સમયે સરદાર ૧૨-૧૩ વર્ષના નહીં પરંતુ ૨૨-૨૩ વર્ષના હતા... હા એ વાત સાચી કે સરદાર હજી તાજી જ મેટ્રીકની પરીક્ષા આપી હતી...

પરંતુ વળી તેમાં સરદારના ઘરવાળાઓની સંકુચિત માનસિકતાને કારણે અને સરદાર ત્રીજા નંબરનું સંતાન હતા. બંને મોટા ભાઇ યોગ્ય ઉંમરે પાંચ વર્ષે ભણવા બેસી ગયા... બીજા બે નાના ભાઇ બહેન લાડમાં ઉછેર્યા... બચ્યા ત્રીજા નંબરના સરદાર.... તેમની માટે કોઇને કશી પરવા ન હતી. માટે તેઓ છેક નવમાં વર્ષે ભણવા બેઠા...

વાચક મિત્રો, કેતન મહેતા દિગ્દર્શીત અને પરેશ રાવલ અભિનિત 'સરદાર' ફિલ્મ જો તમે ન જોઇ હોય તો, આ જન્મદિવસે તેમને સાચી ભાવાંજલિ આપવા માટે પણ અચૂક આ ફિલ્મ જોજો.

જે સરદારે ભારતની સ્વતંત્રતા માટે અને પછી તેના એકીકરણ માટે શરીરના લોહીનું પાણી કરી નાખ્યું, તે મહાત્મા વિશે સરકારી મશીનરી દ્વારા ખૂબ ઓછું મૂલ્ય આંકવામાં આવ્યું છે.

૬૦૦ જેટલા રજવાડાઓને આ લોખંડી પુરૂષે ભેગા ન કર્યા હોત તો... આજે આપણે ગિરનાર ચડવા માટે વિઝા લેવો પડત...

નહેરૂ ૧૯૫૦માં તેમના મૃત્યુ પછી તત્કાલિન સરકાર દ્વારા સરદારને તે માન-મરતબો ન મળ્યો જેમના તેઓ હકદાર હતા.

નહેરૂ - સરદાર વચ્ચેની આંતરવિગ્રહ પરિસ્થિતિ ગાંધીજીની ઇચ્છાને માન આપીને સરદારે વડાપ્રધાનના નામમાંથી પીછેહઠ કરી તે વાત - સરદારને મુસ્લિમ વિરોધી નેતા ચીતરવાની વાત - આ બધા સરદારના જીવન સાથે જોડાયેલા એવા પાસા છે, જેમને હજી આપણે આજની પેડીએ સમજ્યા જ નથી.

સરદાર જેવા અસરદાર વ્યક્તિની વાત એક અંકમાં તો પૂરી થાય જ નહીં ને!

સરદાર વલ્લભભાઇ પટેલને તેમના જન્મદિવસે શત શત વંદન.

નવરાત્રીના દિવસોમાં મોડે સુધી બંદોબસ્તમાં રોકાવાને કારણે તેમના ધૂળની રજકણો વિગેરેને કારણે આંખમાં થયેલા ઇન્ફેક્શનને લીધે આંખો લાલ થઇ છે માટે હવે દિવાળી સુધી આંખોને આરામ આપો!

હળવાશની ક્ષણોમાં ! પોલીસની લાલ આંખ !

- ચિત્રસેન શાહ

'વિજયાદશમીના રાવણ દહનના કાર્યક્રમમાં અસામાજિક તત્ત્વોની રાવણગીરી સામે પોલીસની લાલ આંખ!' એવા સમાચાર ન્યૂઝ પેપરમાં વાંચી પોલીસ તરફથી અમારી શ્રદ્ધા બેવડાઇ ગઇ! આમેય તે 'પોલીસ' જેવો ભારે શબ્દ પણ અવારનવાર અમને હળવાશભર્યું લખવા માટે 'કાચો માલ' પુરો પાડે છે! એ કાચો માલ રફ હીરા જેવો હોય છે જેને અમારૂં મગજ પોલીશ્ડ હીરામાં ફેરવે છે! આ રીતે મગજને પણ બેરોજગાર યુવકની જેમ કામ મળી રહે છે!

ઉપરોક્ત સમાચાર વાંચી આપણા જેવાને તો વળી એ પ્રશ્ન પણ ઉપસ્થિત થાય કે દશેરાને દિવસે ફાફડા - જલેબી ખાવાને બદલે રાવણગીરી કરવાનો વિચાર જ કેમ આવે! કારણ કે લોકો તો ફાફડા જલેબી પર તૂટી પડવા રાહ જોઇને જ બેઠા હોય છે! વળી કેટલાક લોકો તો ટુથબ્રશ કરતા પહેલાં 'બેડ ટી' ની માફક 'બેડ ફાફડા જલેબી' પણ કદાચ ખાતાં હશે!

આ વર્ષે અમારા એક પરિચિતને ત્યાં ગોટાળો થઇ ગયો! તેમને ત્યાં ભૂખથી 'ઉંધીયું - જલેબી' નો પ્રોગ્રામ ગોઠવાઇ ગયો! એનો ખ્યાલ ત્યારે આવ્યો કે જયારે કોઇકે તેમને કહ્યુ કે - 'આજે ઉત્તરાયણ નહીં પરંતુ વિજયાદશમી છે!'

આ રીતે કયાંક કયાંક કેલેન્ડર પરથી નહીં પરંતુ 'ફાફડા જલેબી' કે 'ઉંધીયા - જલેબી' પરથી ઉત્સવો ઉજવાય છે!

હવે ફરી પાછા 'પોલીસની લાલ આંખ!' પર આવીએ તો -

પોલીસને અનેક પ્રસંગે આંખ લાલ કરવી પડે છે!

- ડ્રગ્સ કે દારૂની હેરાફેરી જંગી જથ્થામાં પકડાય ત્યારે
- જથ્થાબંધ શકુનીઓ જુગાર રમતાં ઝડપાય ત્યારે
- નકલી નોટોનો મોટો જથ્થો પકડાય ત્યારે

એક વખત આ નકલી નોટોનો મોટો જથ્થો પકડાયો ત્યારે રાબેતા મુજબ પોલીસની આંખ લાલ તો થઇ જ પરંતુ તે ઉપરાંત સમગ્ર પોલીસતંત્ર ચોંકી ઉઠ્યું!

આ ચોંકી ઉઠવાનો ચેપ પણ અનેક સરકારી તંત્રોમાં વાઇરલ ફીવરની જેમ ફેલાઇ જાય છે!

કોઇ એકાંતવાળી જગ્યાએ 'પાંચ જોડી' પ્રેમી પંડીખા ઝડપાઇ જાય ત્યારે પણ તંત્ર ચોકી ઉઠે!

હવે ઉપર જણાવ્યું છે તેમ નકલી નોટોનો મોટો જથ્થો ઝડપાતાં તંત્ર એકટા માટે ચોંકી ઉઠ્યું હતું કે નોટો છાપનારાઓએ નકલી નોટોમાં 'રાષ્ટ્રપિતા' ની જગ્યાએ 'રાષ્ટ્રપતિ'નો ફોટો છાપી નાખ્યો હતો! હવે આમાં થયું એવું હતું કે ન્યૂઝપેપરમાં સમાચાર આવ્યાં હતા કે 'ગાંધીજીને ઓફિસયલી કયારેક રાષ્ટ્રપિતા તરીકે જાહેર કરાયા જ નથી!' તે સમાચારની બાજુમાં જ રાષ્ટ્રપતિના ફોટા સાથે બીજા એક સમાચાર હતા! તેથી નોટો છાપવવાળા કારીગરોએ ભૂલ કરી હશે! કારીગરો તો કસાબ જેવા જ હોય ને! બંદૂક ચલાવે - બુધ્ધિ ન ચલાવે!

વળી રાષ્ટ્રપિતામાં 'પિતા' એટલે વહાલનાં દરિયાનો કિનારો જયારે 'રાષ્ટ્રપતિ' માં 'પતિ' એટલે દાયજામાં દરિયાનો કિનારો!

કામદાર જેવા લોકોને 'વહાબ' કરતા 'દાયજા' માં જ વધારે રસ હોય ને!

તંત્ર ચોંકી ઊઠ્યું મારી વાત આગળ વધારીએં તો - [illegible] આઇ.એસ.આઇ. નો એજન્ટ ઝુંડાલ ઝડપાયો ત્યારે પણ પોલીસતંત્ર ચોંકી ઊઠ્યું! હવે આમાં ચોંકી ઉઠવા જેવું છે શું! કારણ કે પાંચ વર્ષનું બાળક પણ જાણે છે કે આઝાદી પછી છેલ્લા ૬૫ વર્ષોથી આ જ વસ્તુ રિપીટ થયા કરે છે! પહેલાં વર્ષે ચોંકી ઉઠાય તે બરાબર છે પરંતુ ત્યારબાદના ૬૪ વર્ષ તો આપણે નકામા ચોંકી ઉઠીએ છીએ! એ શક્તિનો આપણે યોગ્ય જવાબ આપવામાં ઉપયોગ કર્યો હોત તો?!

આ લેખને 'પોલીસની લાલ આંખ!' ને બદલે 'તંત્ર ચોંકી ઊઠ્યું!' એ શિર્ષક પણ આપી શકાત!

પરંતુ જયારે હવે લેખના અંત ભાગ તરફ આગળ વધી રહ્યા છીએ ત્યારે પોલીસ પર પાછા ફરવું જરૂરી બને છે!

પોલીસતંત્રમાં ઉપરથી નીચે એમ બધા જ લેવલે સ્થિતિ - સૂડી વચ્ચે સોપારી જેવી હોય છે! દરેક લેવલે 'સેન્ડવીચ' ની જ પોઝિશન હોય છે! કોઇવાર 'ગેરકાયદે' કામ પકડવા માટે ઉપરી અધિકારીની આંખ 'લાલ' થાય છે તો આજ કારણસર કોઇવાર સફાઇ નહીં રાખવાને પરિણામે પરિસ્થિતિ વણસે તો લોકોની અને ન્યૂઝ પેપરવાળાઓની આંખ લાલ થાય છે!

વળી છેલ્લા કેટલાક સમયથી 'નકલી પોલીસો' નો પણ એક નવો પ્રશ્ન ઉભો થયો છે! ઘણીવાર આવા નકલી પોલીસ હપ્તા ઉઘરાવી જાય છે અને નામ અસલી પોલીસના આવે છે! તેથી ઘણાને પ્રશ્ન થાય છે કે, અસલી - નકલી પોલીસને ઓળખવા કઇ રીતે? તો તેનો જવાબ છે -

પોલીસની આંખમાં જોવું! જો તે લાલ દેખાય તો તે અસલી પોલીસ!

આવી લાલ આંખો વાળો પોલીસ જયારે ઘેર આવે છે ત્યારે પોલીસના ઘરવાળાઓને ચિંતા થાય છે અને તરત આઇ સ્પેશ્યાલીસ્ટનો કોન્ટેક્ટ કરવામાં આવે છે. આંખો ચેક કરીને નિદાન થાય છે કે નવરાત્રીના દિવસોમાં મોડે સુધી બંદોબસ્તમાં રોકાવાને કારણે તેમના ધૂળની રજકણો વિગેરેને કારણે આંખમાં થયેલા ઇન્ફેક્શનને લીધે આંખો લાલ થઇ છે માટે હવે દિવાળી સુધી આંખોને આરામ આપો!

આજના દિવસનો મહિમા

- ભાનુપ્રસાદ એસ. દવે

૩૦મી ઓક્ટોબર

- અણુ વિજ્ઞાન દ્વારા દુનિયાના નકશામાં ભારતને મોખરાનું સ્થાન અપાવનારા અણુવિજ્ઞાની, ટીયર ગેસથી બચવા વિશિષ્ટ, પ્રકારનો ઓવરકોટ બનાવી બ્રિટનવાસીઓને બીજા વિશ્વયુધ્ધ ડર મિટાવી આપનારા હોમી ભાભાની જન્મજયંતિ ૩૦-૧૦-૧૯૦૯.

વિકિરણોને લગતું મહત્ત્વનું સંશોધન, મેસન કણોની શોધ, કવાન્ટમ મિકેનિકસમાં મહત્ત્વનું સમીકરણ અને ટ્રોમ્બેના ઉગતા વિજ્ઞાનીઓને પ્રા. હારડેવાનું કાર્ય અભિનંદનીય. વિમાન અકસ્માતમાં તેમનું અવસાન થયું.

- ૧૯૨૯ - હિન્દ અને ઇંગ્લેન્ડ વચ્ચે વિમાની વ્યવહારનો પ્રારંભ.
- ૧૭૯૧ - વિખ્યાત અંગ્રેજ લેખક રિચર્ડ લી. શેરિડોનનો જન્મ.

- ૧૮૫૧ - કવિ પાઉન્ડ એઝરા - ૨૦મી સદીનો મહાન કવિનો જન્મ.
- ૧૯૬૭ - ફિલ્મના મશહૂર કવિ પંડિત હિન્દુનું અવસાન.

વગડાના ફૂલોના આ માળીનો બાગ સદાય લીલોછમ્મ રહે અને તે હંમેશ સ્વસ્થ, પ્રસન્ન રહી ફૂલોને ખિલવી તેની માવજત કર્યા કરે, તેવી અનેકાનેક શુભેચ્છા - અભિનંદન

મોંઘેરા મોતી

- નટવર આહલપરા

શિક્ષક શ્યામ વ્યાસને મળ્યું માતૃ-પિતૃ વાત્સલ્ય રવિશંકર મહારાજનું

શુભ વિચારના સૌ પથિકોને છેવટે મળે મિનારા મંગલ,
શુભની ધારા વચ્ચે વહેનારને જડે કિનારા મંગલ.

મૂક સેવક રવિશંકર મહારાજ કાર્યકર્તાઓ સાથે બિહારમાં પડેલા દુષ્કાળમાં લોકોની સેવા કરવા પહોંચી ગયા હતા. સાંજનો સમય હતો. રસોડા પાસે અઢી વર્ષનું કાળો રંગ, આખા શરીરે ગુમડાં, ગાગર જેવું પેટ, નાહ્યા-ધોયા વિ. નાનું બાળક રડતું રડતું અનાજના દાણાં વીણી રહ્યું હતું. રવિશંકરદાદાની નજર બાળક પર પડી. બાળકને ખોળામાં લીધું. બહેનોને બાળકે નવડાવવા કહ્યું. આઠ દિવસ સુધી બાળકના મા-બાપની તપાસ આદરી, કોઇ બાળક ને લેવા આવ્યું નહીં.

દાદાએ બાળકને પોતાનો ત્રીજો પુત્ર ગણી નામ આપ્યું શ્યામ. કથનીથી ચોક્કસ કહી શકાય કે,

ઘેરી લિયે કંટક છો ગુલાબને,
ના આંચ આવે કશીયે સુવાસને

ખરેખર શ્યામભાઇ વ્યાસ માટે તો રવિશંકર દાદા માતા-પિતા બનીને રહ્યા હતા. એથી વિશેષ જીવનનું સદ્ભાગ્ય બીજું કયું હોઇ શકે? ખીણમાંથી ઊંચા ડુંગરા સમાન વિશેષ જીવનનું સદ્ભાગ્ય બીજું કયું હોઇ શકે? ખીણમાંથી ઊંચા ડુંગરા સમાન જીવન જીવનારા શ્યામભાઇનો જન્મ તા. ૧-૯-૧૯૬૨માં આણંદ જિલ્લાનું રિખોદરા ગામમાં થયો હતો. ધો. ૧ થી ૫ શ્રેયસ ફાઉન્ડેશન અમદાવાદમાં, વલ્લભ વિદ્યાલય, બોચાસણમાં અને ૧૯૮૪માં પી.ટી.સી. તથા સાહિત્ય સુધાકર (બી.એ.) અભ્યાસ કર્યો. ડો. વિક્રમ સારાભાઇનાં બહેન લઇને જે ઘડતર મેળવ્યું છે. તે સતત સ્મરણમાં છે. જાતે કપડાં ધોવાં, જમવાનું બનાવવું, ખેતી કરવાની, શૌચાલય, મેદાન સાફ કરવાનાં અને ગૌશાળા, પશુપાલન કરવાનું પણ ખરૂં!

શ્યામભાઇ પોતાની વીતકકથા વર્ણવતાં કહે છે કે, 'હું થોડો ધમાલીયો ગણાતો હતો. મિત્ર વર્તુળ પણ એવું હતું. કોઇ પણ કામની ના ન પાડવી. એમાં મોનીટરનો દરજ્જો મળતો હતો. કબડ્ડીની રમત જીતીને જ આવતા હતા. ખેતી કામ પૂર્ણ કરીને જ જંપતા હતા. બોચાસણમાં દર ગુરૂવારે ફાડા લાપસી અને દાળ જમવામાં મળતી. ખેતી કામ કરીને આવીએ એટલે કકડીને ભૂખ લાગી હોય એટલે લાપસીના ભૂક્કા બોલાવી દેતા અને આનંદથી આરોગતા હતા.'

(અનુસંધાન પાના નં. ૬ પર)